Дневникъ

(стенографски)

на

XVII-то обикновено Народно събрание

Четвърта редовна сесия.

78 засѣдание, недѣля, 7 априлъ 1918 година

(Открито отъ подпрѣдседателя д-ръ И. Момчиловъ въ 10 ч. и 55 м. прѣди пладне)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни) Отъ 244 народни прѣдставители има разписани въ списъка 160; значи, има нужното число присѫтствуващи.

Обявявамъ засѣданието за открито.

(По списъка отсѫтствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Захарий Ангеловъ, Марчо Атанасовъ, Никола Атанасовъ, Щерю Атанасовъ, Салимъ Ахмедовъ, Христо Божички, Александъръ Ботевъ, Христо Бояджиевъ, Недѣлко Бракаловъ, Атанасъ Буровъ, Костадинъ Василевъ, Александъръ Величковъ, Георги Генковъ, д-ръ Никола Георгиевъ, Иванъ Гешовъ, д-ръ Александъръ Гиргиновъ, Василъ Гулевъ, Юрданъ Дечевъ, Димитъръ Джанкардашлийски, Александъръ Димитровъ, д-ръ Димитъръ Димитровъ, Тодоръ Димчевъ, Станчо Доневъ, Димитъръ Драгиевъ, Бешко Дуновъ, Иванъ Желевъ, Михаилъ Зелковъ, Станю Златевъ, Младенъ Златковъ, Шакиръ Зюмриевъ, д-ръ Сава Иванчевъ, Сотиръ Календеровъ, Радой Козаровъ, Василъ Коларовъ, Станко Коларовъ, Иванъ Колевъ, Добри Кротневъ, Ангелъ Кундалевъ, Дамянъ Лихарски, Тодоръ Лукановъ, Рашко Маджаровъ, Григоръ Маджунковъ, Александъръ Механджийски, Георги Миневъ, Станчо Момчевъ, Данаилъ Моневъ, Никола Мушановъ, Велю Недѣлковъ, Димитъръ Недѣлковъ, Колю Недѣлковъ, д-ръ Юрданъ Нейовъ, Василъ Николовъ, Тодоръ Ноевъ, Стафанъ Паприковъ, Паскалъ Паскалевъ, Методий Петровъ, Венедиктъ Поповъ, Георги Поповъ, Димитъръ Поповъ, Иванъ Г. Поповъ, Христо Радойковъ, Коста Ранковъ, Юрданъ Рашевъ, Христо Славейковъ, Илия Стоевъ, Георги Стоиловъ, д-ръ Никола Стойчевъ, Дечо Теневъ, Теодоръ Теодоровъ, Константинъ Торлаковъ, Исмаилъ Хакѫ бей, д-ръ Андрей Ходжовъ, Хино Христовъ, Коста Ципорановъ, Крумъ Чапрашиковъ, Стоянъ Чешмеджиевъ, Стоянъ Шиваровъ, Никола Шишковъ, х. Махмудъ С. бей Шукриевъ и Димитъръ Ябландски)

Първа точка отъ дневния редъ е: трето четене на законопроекта за прибавяне на статии 116 а и 116 б къмъ военно-наказателния законъ.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь д-ръ В. Черневъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за прибавяне статии 116-а и 116-б къмъ военно-наказателния законъ".

116-а. Всички военослужащи, осѫдени прѣзъ настоящата война отъ военно-полевитѣ сѫдилища, съ лишение отъ права, на които присѫдитѣ сѫ отложени за слѣдъ демобилизацията, ако сѫ загинали или останали инвалиди при изпълнение на служебнитѣ си длъжности прѣзъ сѫщата война, се възстановяватъ въ всичкитѣ си права — загиналитѣ отъ момента на смъртьта имъ, а инвалидитѣ слѣдъ като бѫдатъ помилвани.

116-б. Ония военнослужащи, осѫдени съ лишение отъ права, които сѫ изтърпѣли наказанието си въ затвора или сѫ били помилвани, постѫпили въ редоветѣ на войската слѣдъ обявяването на мобилизацията — 19 септември 1915 г., ако сѫ загинали или станали инвалиди при изпълнение на служебнитѣ си длъжности прѣзъ настоящата война, се възстановяватъ въ всичкитѣ си права — загиналитѣ отъ деня на смъртьта имъ, а инвалидитѣ слѣдъ като бѫдатъ уволнени отъ военна служба.

Забѣлѣжка. Военнослужащитѣ, прѣдвидени въ тия двѣ статии, получатъ установената въ закона пенсия".

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Михаилъ Такевъ.

М. Такевъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Законопроектътъ, който сега се гласува на трето четене, има за цѣль да поправи нѣкои прибързаности въ общия военно-наказателенъ законъ, гласуванъ въ 1900 г., или, по-право, приложенъ по административенъ редъ при обявяването на войната. Въ продължение на тия сесии, прѣзъ които ние прѣкарахме врѣмето отъ обявяването на войната до днесь, внесохме въ него нѣколко поправки, защото станаха нѣкои неправди съ осѫденитѣ и съ онѣзи, които лежатъ въ затворитѣ, и съ други, които, макаръ и осѫдени, се намиратъ днесъ на фронта и се биятъ, сражаватъ се. Парламентътъ намѣри съ току-що прочетеното прѣдложение, че е справедливо тѣзи провинивши се прѣдъ закона на страната войници и офицери, които сѫ загинали на бойното поле или станали негодни за работа като инвалиди, да имъ се възстанови правото на пенсия, тѣмъ и на тѣхнитѣ наслѣдници. По този начинъ ние, тъй да се каже, ги реабилитираме и имъ повърнахме политическитѣ права. Но има днесъ на фронта сѫщо така осѫдени нѣколко десетки хиляди нижни чинове и нѣколко стотици офицери, които се биятъ въ редоветѣ на армията, които изпълняватъ отечествения си дългъ, но не получаватъ даже срѣдства за прѣхрана, както тѣ, така и тѣхнитѣ сѣмейства; не получаватъ сѣмействата имъ и помощьта, която сме прѣдвидѣли. Затова азъ прѣдлагамъ, съ съгласието на военния министъръ, да направимъ слѣдующата забѣлѣжка къмъ току-що гласувания законъ, която има за цѣль не да амнистира — това да се запомни добрѣ отъ осѫденитѣ нижни чинове и офицери — нито да ги помилва — то не е наше право, тѣ сѫ се провинили прѣдъ закона — но по съображения, които току-що ви изтъкнахъ. Тѣ сѫ осѫдени и, намѣрило правителството, Военното мини-

ство възможность да ги прати на фронта, слѣдъ като сѫ прѣминали прѣзъ дисциплинарнитѣ дружини, тѣ се намиратъ и се биятъ, както го казахъ, на бойното поле. Парламентътъ намира за добрѣ да даде възможность да се отложи изпълнението на тѣхнитѣ присѫди за слѣдъ демобилизацията на армията, а въ това врѣме да имъ се възстанови правото по отношение на получаването заплата, като си заематъ длъжноститѣ, които ще имъ даде респективното началство. Но още единъ пѫть подчертавамъ да не се зачита нѣкѫдѣ това нито за амнистия, нито за помилване, а за даване възможность да живѣятъ, като имъ се повърнатъ правата, които сѫ имали въ това отношение. И затова азъ прѣдлагамъ да се приеме следующата забѣлѣжка къмъ гласувания законъ: (Чете) „Главнокомандующиятъ въоръженитѣ сили на царството“ — вие разбирате това защо е: понеже главнокомандующиятъ има подъ своя власть само дѣйствующата армия, а тукъ, въ тила, той е упълномощилъ военния министъръ. По тѣзи административни работи станаха колизии, станаха нѣкои неправди, вършеха се работи, които не трѣбваше да ги вършимъ, затова ние прѣдлагаме да се каже „Главнокомандующиятъ въоръженитѣ сили на царството“, държавниятъ глава, който съгласно конституцията има право да смекчава и отмѣнява наказанията. Този членъ е въ изрично съгласие съ текста на конституцията. — „Главнокомандующиятъ въоръженитѣ сили на царството има право да отлага изпълнението на присѫдитѣ на осѫденитѣ военнослужащи за слѣдъ демобилизацията на армията, безразлично дали осѫденитѣ сѫ почнали да изтърпяватъ наказанието си или не. Прѣзъ врѣмето, докогато присѫдата е отложена, осѫденитѣ запазватъ положението на военнослужащи и се ползуватъ съ всички права, каквито сѫ имали до осѫждането имъ. Сѫщото се отнася и до ония офицери и долни чинове, на които присѫдитѣ сѫ отложени съгласно съ височайшата заповѣдь № 3 отъ 30 май 1917 г. и сѫ изпратени въ поправителнитѣ дружини (полкове)“. По този начинъ се обематъ и онѣзи, които съ заповѣдь отъ 30 май миналата година сѫ извадени отъ затворитѣ и пратени въ поправителнитѣ дружини и обучавани и сега се намиратъ на фронта въ Драма и горѣ въ Македония, кѫдѣто е било потрѣбно да се изпратятъ. Съ това прѣдложение, г. г. народни прѣдставители, ние внасяме една правда, една справедливость по отношение на тѣзи осѫдени хора, като оставяме положението имъ окончателно да се уреди слѣдъ демобилизацията. Който ще се отличи съ своето усърдие, покаже прѣданость къмъ службата, разбира се, че той ще получи и останалото, което се слѣдва, за да може да влѣзе въ редоветѣ на гражданството съ всички права, политически и граждански.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Г. министърътъ на войната съгласенъ ли е?

Министъръ генералъ К. Найденовъ: Ще кажа. — Г. г. народни прѣдставители! Създаването къмъ статия 116 отъ военно-наказателния законъ на още двѣ статии, 116 **а** и 116 **б**, има за цѣль да даде онова, което се визираше съ онова постановление на военно-сѫдебния законъ, въ което се казва, че въ военно врѣме главнокомандующиятъ има право да отлага изпълнението на присѫдитѣ за слѣдъ демобилизацията. Съ това постановление на военно-сѫдебния законъ какво се прѣслѣдва? Осѫденитѣ могатъ да бѫдатъ въ обикновено врѣме помилвани или амнистирани, обаче въ военно врѣме въ една такава голѣма война, която трае дълго врѣме, въ която има провинени по разни начини, по разни статии, съ разни степени на провинение, се дава възможность и за единъ трети начинъ на измиване на присѫдата, тъй да го нарека, изкупление съ принасяне себе си въ жертва за най-великото дѣло, което може една страна да прѣдприеме — въ бой срѣщу неприятеля. Когато отлагахме най-напрѣдъ присѫдитѣ, не знаехме какво ще стане съ тѣхъ, защото не знаехме колко ще отиде войната. Когато, обаче, имахме много хора, които съ отложени присѫди останаха въ строя и изкупиха своето прѣстѫпление, дадоха въ жертва себе си, мислимъ, че е врѣме да се помисли, какво трѣбва да се прави съ тѣхнитѣ присѫди, и намѣрихме този изходъ, който прѣдложихме и г. г. народнитѣ прѣдставители го приеха на първо и второ четене съ статии 116 **а** и 116 **б**. Слѣдователно, имаме тукъ хора, които получиха възстановяването на своето първоначално положение, своето помилване, своята амнистия чрѣзъ кръвно изкупление.

Остава сега една друга категория, на която присѫдитѣ сѫ отложени. Една часть отъ тѣхъ се биятъ на фронта, а други още не сѫ отишли, и съ забѣлѣжката се урежда и тѣхното положение. Въ военно-сѫдебния законъ досега бѣше останала една малка празнота, като не бѣше казано тѣзи, на които присѫдитѣ се отлагатъ, като какви хора ще се считатъ, като какви ще се биятъ тамъ, на фронта. Това нѣщо се урежда съ тая забѣлѣжка, като се казва, че тѣ отиватъ като военнослужащи, каквито сѫ били първоначално, съ всичкитѣ си права, като имъ се дава възможность да изкупятъ и да възстановятъ тѣзи си права съ дѣйствия на самия фронтъ. Обаче, както каза народниятъ прѣдставитель г. Такевъ — азъ поддържамъ сѫщото — никой не трѣбва да разбира и да счита, че това нѣщо — отлагане на присѫдитѣ и пращане хората на фронта — се счита било помилване, било амнистия. Нито едното, нито другото. И считамъ за нужно тъй сѫщо тукъ да заявя, за да не мисли нѣкой, че ще се направи тази грѣшка, щото подиръ тая война за прѣстѫпницитѣ да има амнистия. Нѣма да има амнистия. Тѣзи, които докажатъ на фронта, че сѫ достойни, че сѫ били само прѣгрѣшили, а не сѫ лоши хора, за тѣхъ може да се направи нѣщо, но амнистия нѣма да има.

И ето защо моля, г. г. народни прѣдставители, да приемете тая забѣлѣжка, както е, защото тя урегулирва едно положение на тия хора, на които присѫдитѣ, по силата на военно-сѫдебния законъ, сѫ отложени или ще бѫдатъ отложени, но тѣ ще бѫдатъ изпратени на фронта, защото съ това ще се даде възможность на нѣкои отъ тѣхъ да изкупятъ своя грѣхъ и да поправятъ това, което сѫ били допуснали въ своята служба.

С. Лилковъ: Едно запитване къмъ г. военния министъръ: разбира ли се това слѣдъ общата демобилизация, защото, както се практикува досега, не се отнася за хората отъ 13-и наборъ, за които досега сѫ били отложени присѫдитѣ, но които слѣдъ демобилизацията на този наборъ сѫ задържани въ затвора? Такива има маса случаи, г. министре, та ако е възможно да се обясни, че се касае за слѣдъ общата демобилизация, а не слѣдъ демобилизацията на извѣстенъ наборъ или по причини субективни на самия войникъ.

Министъръ генералъ К. Найденовъ: Това се счита слѣдъ общата демобилизация, г-да, и така се практикува.

С. Лилковъ: Това изрично да се каже, защото нееднакво се прилага. Тоже е нужно да се поясни дали се отнася за онѣзи, които сѫ лишени отъ права.

Д-ръ Ф. Симеоновъ: Разбира се.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ на трето четене прочетения законопроектъ, заедно съ забѣлѣжката, прѣдложена отъ г. Такева, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Слѣдва на трето четене законопроектътъ за осигуровкитѣ на работницитѣ.

Моля г. докладчика да го прочете.

Докладчикъ И. Януловъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за осигуряване работницитѣ и служащитѣ въ случай на злополука и болесть.

Глава I.

Общи положения.

Чл. 1. Всички работници и служащи въ държавни, обществени и частни заведения и прѣдприятия, които получаватъ по-малко отъ 2.400 л. годишно и не се ползуватъ отъ закона за пенсиитѣ по гражданското и военното вѣдомства и отъ тоя за пенсиитѣ на служащитѣ при изборнитѣ учрѣждения, се считатъ осигурени за случай на злополука и болесть при фонда за работнишки осигуровки, управляванъ отъ Министерството на търговията, промишленостьта и труда.

Работницитѣ и служащитѣ, които получаватъ повече отъ 2.400 л. годишно, се считатъ осигурени за случай на злополука до размѣръ 2.400 л. и могатъ да бѫдатъ осигурени до тоя размѣръ за случай на болесть, ако пожелаятъ.

Забѣлѣжка. Управлението на фонда, възъ основа мнѣнието на върховния съвѣтъ на труда и работнишкитѣ осигуровки, може да намалява или увеличава, споредъ нуждата, както кржга на осигуряването, така и неговитѣ размѣри и срѣдства.

Чл. 2. Подъ думитѣ „работници и служащи“ се разбиратъ всички наети за работа лица, безъ разлика на полъ, възрасть, народность и начинъ на заплащане.

„Злополука“ е всѣка тѣлесна повреда или болесть на работящия, която е станала вслѣдствие извършваната отъ него работа и му е причинила каквато и да било неработоспособность или пъкъ смърть.

„Болесть“ е всѣко друго заболѣване, което не е причинено отъ извършване служебнитѣ длъжности.

Чл. 3. Работницитѣ и служащитѣ, осигурени по настоящия законъ, сж длъжни да иматъ надлежно установенитѣ за тѣхнитѣ права и задължения работнишки осигурителни книжки.

Тѣзи книжа могатъ да замѣстватъ ония, искани по чл. 17 отъ закона за хигиената и безопасността на труда.

Чл. 4. Работодателитѣ, работницитѣ и служащитѣ сж длъжни сами да взиматъ всички необходими мѣрки за прѣдпазване отъ злополуки и болести.

Тѣ трѣбва да изпълняватъ и всички ония наредби, които съотвѣтнитѣ закони и власти прѣдвиждатъ за цѣлта.

Чл. 5. Работодателитѣ сж длъжни да даватъ пълна възможность на всѣки свой заболѣлъ работникъ или служащъ да бжде прѣгледанъ отъ органитѣ за медицинска помощь, установени отъ управлението на фонда.

Осигуренитѣ или тѣхнитѣ близки сж длъжни веднага да съобщаватъ на работодателитѣ за заболѣването и продължителността на болѣдуването.

Чл. 6. Всички работодатели, чиито работници и служащи подлежатъ на осигуряване, трѣбва веднага да даватъ съотвѣтнитѣ декларации, списъци, вѣдомости, съобщения за злополука и болесть и пр., които Министерството на търговията, промишлеността и труда ще изисква за прилагането на настоящия законъ.

Тѣ сж длъжни незабавно да съобщаватъ на установената власть за всѣка станала въ заведенията или прѣдприятията имъ промѣна, която е отъ значение за прилагането на закона.

По нареждане на Министерството на търговията, промишлеността и труда, казанитѣ по-горѣ декларации, списъци, вѣдомости и пр. могатъ да замѣстватъ ония, искани по чл. 2 отъ закона за хигиената и безопасността на труда и чл. 45 отъ закона за насърдчение на мѣстната индустрия.

Чл. 7. Помощитѣ и пенсиитѣ на осигуренитѣ работници, служащи и тѣхнитѣ наслѣдници не подлежатъ на запоръ, залагане или отстжпване другиму.

Глава II.

Осигуряване въ случай на злополука.

Чл. 8. Въ случай на злополука осигуреният работникъ или служащъ се лѣкува за смѣтка на фонда за работнишки осигуровки, докато оздравѣе.

Прѣзъ врѣме на лѣкуването той получава за всѣки работенъ день парична помощь въ размѣръ на $^3/_4$ отъ надницата, която е ималъ въ деня на злополуката, ако лѣкуването е домашно.

Когато пострадалиятъ бжде лѣкуванъ на фондови срѣдства въ болницата или другадѣ, паричната помощь се дава на сѣмейството му, но въ размѣръ на половината надница.

Чл. 9. Ако слѣдъ излѣкуването пострадалиятъ отъ злополука работникъ или служащъ остане неспособенъ за работа, той получава лична пенсия въ размѣръ на:

а) цѣлата му годишна заплата, ако е станалъ съвсѣмъ неспособенъ за работа и има нужда отъ чуждо прислужване;

б) $^2/_3$ отъ годишната заплата, ако е станалъ неспособенъ за работа, но нѣма нужда отъ чуждо прислужване;

в) $^1/_3$ отъ сжщата заплата, ако е станалъ полуспособенъ за работа.

Ни една инвалидна пенсия не може да бжде по-голѣма отъ 2.400 л. годишно, нито по-малка отъ 360 л.

Забѣлѣжка. Начинътъ, по който се установява годишната заплата и категорията пенсия, ще бжде указанъ въ наредбитѣ за приложението на настоящия законъ.

Чл. 10. Злополуката се констатира съ актъ, съставенъ отъ работодателя или неговитѣ органи, веднага, или найкъсно до 6 мѣсеца, приподписанъ най-малко отъ единъ свидѣтель. При нужда, управлението на фонда може да нареди, щото констатацията да стане и по другъ начинъ, който би се оказалъ по-подходящъ.

Причинената отъ злополука неспособность за работа, нейното траяне и категорията й се установяватъ, споредъ случая, отъ единъ или трима лѣкари, или практикуващи медицината лица, опрѣдѣлени отъ управлението на фонда за работнишки осигуровки и инспектора на труда или неговия помощникъ.

Чл. 11. Когато пострадалиятъ отъ злополука почине прѣди или слѣдъ пенсионирането му, неговитѣ наслѣдници получаватъ отъ фонда за работнишки осигуровки наслѣдствена инвалидна пенсия, както слѣдва:

а) вдовицата или неработоспособниятъ вдовецъ — 40% отъ припадающата се пенсия на покойния;

б) дѣцата — по 20%; ако пъкъ сж останали пълни сирачета — по 25%;

в) родителитѣ на покойния или братята и сестритѣ му, ако сж били издържани отъ него и ако той самъ не е оставилъ жена и дѣца — по 20% отъ сжщата пенсия.

Размѣрътъ на наслѣдствената инвалидна пенсия не може да надмине припадающата се пенсия на покойния.

Освѣнъ пенсията наслѣдницитѣ получаватъ и една сума за погребални разноски, въ размѣръ 20 пжти надницата на покойния, но не по-малко отъ 100 л.

Забѣлѣжка. Когато смъртьта е причинена отъ злополуката, наслѣдствената пенсия се прѣсмѣта по I-ва категория, съгласно чл. 9, точка а.

Чл. 12. Личната инвалидна пенсия се отпуща отъ деня, въ който е спрѣна заплатата или помощьта на пострадалия, а наслѣдствената — отъ слѣдния день на смъртьта му.

Но ако пенсията не е била поискана до една година отъ деня на злополуката или смъртьта на пострадалия, тя се отпуща отъ деня, въ който е постжпило заявлението за нея въ управлението на фонда.

Чл. 13. Когато злополуката е причинена умишлено отъ пострадалия или наслѣдницитѣ му, виновнитѣ се лишаватъ отъ правото на парична помощь и пенсия по настоящия законъ, независимо отъ наказанието, което имъ се слѣдва по общия наказателенъ законъ.

Когато пострадалиятъ си е причинилъ злополуката при извършване нѣкакво прѣстжпление, установено съ присжда, припадающата се парична помощь или пенсия може да бжде намалена, или съвсѣмъ унищожена; при нужда, тя може да бжде отпусната, частично или изцѣло, на наслѣдницитѣ му.

Ако злополуката е причинена умишлено или при извършване прѣстжпление отъ работодателя или неговитѣ органи, виновнитѣ отговарятъ съгласно общитѣ углавни и граждански закони, като сжщеврѣменно заплащатъ разликата между присжденото обезщетение и слѣдуемото се такова по настоящия законъ.

Чл. 14. Отпуснатитѣ пенсии могатъ да се измѣняватъ по категория, видъ и размѣръ, ако сж се измѣнили условията, при които сж били отпуснати.

За тази цѣль пенсионираните лица и съотвѣтнитѣ общински управления, които трѣбва да държатъ точни списъци за първитѣ, сж длъжни — подъ страхъ на глоба и углавно прѣслѣдване — да съобщаватъ на мѣстната власть по работнишкитѣ осигуровки за всѣка станала промѣна въ казанитѣ условия.

Прѣосвидѣтелствуване здравословното състояние на пенсионираните работници или служащи става всѣки три години начиная отъ датата, на която е била отпусната пенсията. На неявилитѣ се безъ уважителни причини за прѣосвидѣтелствуване пенсията се спира до прѣгледването имъ.

Измѣняването на пенсиитѣ става отъ деня, когато е настжпила причината за това.

Чл. 15. Пенсиитѣ се прѣкратяватъ:

а) когато се констатира, че пенсионираният работникъ или служащъ е станалъ напълно годенъ за работа;

б) когато пенсионираният работникъ, служащъ или наслѣдникъ е наказанъ да излежава затворъ, съ лишаване отъ граждански и политически права; прѣзъ това врѣме пенсията може да се даде на останалитѣ наслѣдници, въ прѣдвидения отъ закона размѣръ;

в) когато пенсионерътъ е постжпилъ на държавна, окржжна или общинска бюджетна длъжность, ако заплатата му надминава 100 л. мѣсечно;

г) когато пенсионерътъ, български поданикъ, замине за чужбина и се държи въ неизвѣстность за българскитѣ власти;

д) когато пенсионерътъ, чужди поданикъ, замине да живѣе въ чужбина доброволно или като екстерниранъ или екстрадиранъ освѣнъ ако между двѣтѣ държави е възприетъ принципътъ на взаимностьта;

е) когато вдовицата или вдовецътъ встжпятъ въ втори бракъ; и

ж) когато дѣцата отъ мжжки полъ и братята на покойния навършатъ 21-годишна възрасть, а тия отъ женски полъ и сестритѣ му — 25-годишна възрасть, или се омжжатъ.

Въ всички горѣизброени случаи пенсията се възобновява, щомъ прѣстане да сѫществува причината за прѣкратяването ѝ.

Забѣлѣжка. Пенсиитѣ на глухонѣмитѣ, слѣпитѣ, епилептицитѣ, душевно-болнитѣ и др. подобни не се прѣкратяватъ до животъ, освѣнъ ако пенсионеритѣ бѫдатъ настанени въ приютъ.

Глава III.

Осигуряване въ случай на болесть.

Чл. 16. Въ случай на болесть осигуреният работникъ или служащъ се лѣкува за смѣтка на фонда за работнишки осигуровки въ продължение най-много на 6 мѣсеца, считани отъ деня на заболѣването.

Прѣзъ врѣме на лѣкуването той получава — ако е участвувалъ съ вноскитѣ си въ фонда за работнишки осигуровки най-малко 8 седмици непрѣкѫснато — за всѣки работенъ день парична помощь въ размѣръ на $^3/_4$ отъ надницата му, начиная отъ третия день на заболѣването; ако лѣкуването е въ болница, санаториумъ или други подобни мѣста на срѣдства на фонда, паричната помощь се дава на сѣмейството на заболѣлия, но въ размѣръ на половината надница.

Ако поради болесть или доказана безработица осигуреният работникъ или служащъ не е могълъ да участвува въ фонда най-малко 8 седмици непрѣкѫснато, той има право на парична помощь най-много до 4 седмици отъ деня, когато е прѣстаналъ да плаща, като врѣмето, прѣзъ което е внасялъ дотогава, ще се зачита при започването му отново да работи и участвува въ фонда.

Чл. 17. Когато болниятъ работникъ или служащъ не оздравѣе въ продължение на 6-тѣ мѣсеца отъ заболѣването, той прѣстава да бѫде лѣкуванъ и издържанъ за смѣтка на фонда, а получава отъ послѣдния едноврѣменна парична помощь въ размѣръ на надницата му за 3 мѣсеца. Въ случай на смъртъ прѣзъ годината отъ заболѣването, наслѣдницитѣ получаватъ сѫщата сума за погребални разноски, каквато е прѣдвидена въ глава II, чл. 11, алинея трета.

Чл. 18. Заболѣването и оздравяването на осигурения работникъ или служащъ, както и врѣмето, прѣзъ което приблизително ще болѣдува, се констатира отъ органитѣ за даване медицинска помощь, установени отъ управлението на фонда.

Прѣзъ врѣме на болѣдуването заболѣлиятъ работникъ или служащъ, а сѫщо и работодателтъ се освобождаватъ отъ плащане припадающитѣ имъ се вноски за фонда.

Чл. 19. Правото на парична помощь въ случай на болесть се отказва отчасти или изцѣло:

а) когато заболѣването е причинено било умишлено, било отъ пиянство или други пороци, опрѣдѣлени отъ Върховния съвѣтъ на труда и

б) когато осигуреният работникъ или служащъ е нанесълъ врѣда на фонда чрѣзъ извършване на прѣстѫпление, наказуемо съ лишаване отъ граждански права; въ случая отказването е за срокъ до една година отъ деня на заболѣването.

Чл. 20. Медицинската и паричната помощь въ случай на злополука и болесть се прѣкѫсватъ за опрѣдѣлено отъ управлението на фонда врѣме:

а) когато заболѣлиятъ работникъ или служащъ не изпълнява прѣдписанията или разпорежданията на лѣкаря;

б) докогато осигуреният излежава тъмиченъ затворъ; прѣзъ това врѣме сѣмейството му, ако има такова, си запазва правото на парична помощь;

в) когато работникътъ или служащиятъ, подъ прѣдлогъ на болесть, се занимава съ частни работи;

г) когато осигуреният отстѫпи работнишко-осигурителната си книжка на други лица, които сѫ си послужили съ нея да се лѣкуватъ безплатно, безъ да иматъ право, и

д) когато осигуреният е екстерниранъ, екстрадиранъ или пъкъ е заминалъ за чужбина безъ съгласието на управлението на фонда; прѣзъ това врѣме сѣмейството му, ако има такова останало да живѣе въ страната, си запазва правото на парична помощь.

Чл. 21. Брѣменни жени и родилки, които сѫ участвували въ фонда най-малко 16 седмици до раждането, иматъ право на медицинска и парична помощь въ продължение на 8 седмици, отъ които 1 до 4 прѣди раждането, а останалитѣ слѣдъ него.

Прѣзъ това врѣме тѣ не могатъ да получаватъ отъ работодателя половината си заплата, както се прѣдвижда въ чл. 21 отъ закона за хигиената и безопасността на труда.

Глава IV.

Срѣдства.

Чл. 22. Потрѣбнитѣ разходи за осигуряването въ случай на злополука се разпрѣдѣлятъ между работодателитѣ въ зависимость отъ количеството на работницитѣ и служащитѣ имъ, отъ изплатенитѣ суми за надници и отъ степеньта на професионалния рискъ за различнитѣ производства.

Подробности по това разпрѣдѣляне ще се посочатъ въ отдѣлнитѣ наредби за прилагането на закона.

Установенитѣ по този начинъ вноски не подлежатъ на никакво оспорване, а се внасятъ направо въ Б. н. банка, въ фонда за работнишки осигуровки, смѣтка „злополука“.

Забѣлѣжка. Въ зависимость отъ срѣдствата на фонда, управлението му може да нареди, щото при разпрѣдѣлението да се вематъ прѣдъ видъ само нужнитѣ суми за изплащане пенсиитѣ.

Чл. 23. Разходитѣ за осигуряването при случай на болесть сѫ за смѣтка на работницитѣ, служащитѣ, работодателитѣ и държавата, въ размѣръ по 1% отъ изплатенитѣ суми за надници и заплати на осигуренитѣ.

При всѣко изплащане надницитѣ или заплатитѣ на осигуренитѣ работници или служащи, работодателитѣ удържатъ по 1%, която сума, заедно съ припадающата се тѣмъ сума въ сѫщия размѣръ, внасятъ на опрѣдѣлени срокове въ Българската народна банка, фондъ за работнишки осигуровки, смѣтка „болесть“. Вноскитѣ за чирацитѣ, ако не получаватъ заплата, се изплащатъ отъ работодателя върху надница 1 л.

Държавната вноска се вписва всѣка година въ бюджета на отдѣлението за труда и се внася веднага слѣдъ гласуването му.

Забѣлѣжка. Ситуациитѣ за извършени работи по обществени прѣдприятия не се изплащатъ, докато прѣдприемачътъ не докаже, че е внесълъ въ фонда нужнитѣ вноски.

Чл. 24. За приходъ на фонда се смѣтатъ и: а) капиталитѣ на досегашнитѣ работнишки взаимноспомагателни, болнични и др. подобни каси, образувани при разнитѣ заведения и прѣдприятия; б) глобитѣ, налагани на работницитѣ или служащитѣ за неизпълнение вътрѣшнитѣ наредби по службата имъ или разпоредбитѣ на инспекцията по труда; в) глобитѣ, налагани за неизпълнение на ония закони, въ които изрично е прѣдвидено това и г) подаръци, завѣщания и др. случайни постѫпления.

Чл. 25. Вмѣсто досегашнитѣ четири смѣтки на фонда за работнишки осигуровки, установени споредъ категоритѣ работници, се откриватъ нови смѣтки, установени споредъ вида на осигуровката, а именно: злополука, болесть и пр.

Цѣлиятъ капиталъ на фонда, образуванъ до влизането въ сила на настоящия законъ, се слива въ едно и се разпрѣдѣля между новитѣ смѣтки въ зависимость отъ нуждата.

Чл. 26. Бюджетътъ на фонда за работнишки осигуровки се гласува отъ Народното събрание и се упражнява по установения редъ отъ закона за отчетността по бюджета и закона за касовата служба на държавата.

Неправилно постѫпилитѣ суми въ фонда се повръщатъ, само ако бѫдатъ поискани до една година отъ деня на внасянето имъ.

Свободнитѣ суми отъ капитала на фонда, външъ отъ потрѣбния оборотенъ капиталъ, се внасятъ на срочень влогъ въ държавнитѣ кредитни учрѣждения или се оползотворяватъ по другъ начинъ, избранъ отъ управлението на фонда, въз основа мнѣнието на Върховния съвѣтъ на труда и работнишкитѣ осигуровки.

Чл. 27. Медицинската помощь на заболѣлитѣ работници и служащи се дава отъ лѣкаритѣ, фелдшеритѣ и други практикуващи медицината лица, опрѣдѣлени отъ управлението на фонда.

Въ случай на крайна нужда тази помощь може да се дава и отъ други лѣкари, фелдшери или практикуващи медицината лица, находящи се по-близо до заболѣлия, или пъкъ специалностьта на които е по-подходяща за болестьта му.

Лѣкарства и другитѣ лѣчебни срѣдства се получаватъ отъ аптекитѣ, открити или опрѣдѣлени отъ управлението на фонда.

Забѣлѣжка. Въ зависимость отъ срѣдствата на фонда, медицинска помощь и лѣкарства могатъ да бѫдатъ давани и на сѣмействата на работницитѣ и служащитѣ.

Чл. 28. Всички болници и санаториуми въ страната сѫ длъжни да приематъ, за смѣтка на фонда за роботнишки осигуровки, изпратенитѣ имъ по надлежния редъ заболѣли работници и служащи.

Тамъ, гдѣто условията позволяватъ, управлението на фонда учрѣдява собствени болници и санаториуми, или пъкъ възлага на самитѣ работодатели да уреждатъ такива за смѣтка на фонда и подъ контрола на управлението му.

Сѫществующитѣ при разнитѣ заведения и прѣдприятия работнишки болнични каси или други такива минаватъ въ разпореждането на управлението на фонда .

Глава V.

Управление.

Чл. 29. Прилагането на настоящия законъ се възлага на Министерството на търговията, промишлеността и труда, отдѣление за труда, при което се открива специално бюро за работнишки осигуровки, съ нужния персоналъ.

Мѣстни органи по прилагането на закона сѫ инспекторитѣ по труда, на които числото, мѣстослужението и помощният персоналъ се опрѣдѣля въ звисимость отъ нуждата.

Разходитѣ за персонала и веществените потрѣби по осигуряването сѫ за смѣтка на фонда за работнишки осигуровки.

Чл. 30. Пенсиитѣ се отпущатъ, видоизмѣняватъ, прѣкратяватъ или отказватъ отъ министра на търговията, промишлеността и труда възъ основа влѣзлитѣ въ законна сила рѣшения на комисията, която има съставъ: началникътъ на отдѣлението за труда — прѣдсѣдатель и членове: началникътъ на бюрото за работнишки осигуровки и главният лѣкарь по сѫщитѣ осигуровки или главният инспекторъ по труда и по единъ делегатъ на работодателитѣ и на работницитѣ.

Недоволнитѣ отъ рѣшенията на комисията могатъ да ги обжалватъ по апелативенъ редъ прѣдъ Върховния административенъ сѫдъ, чрѣзъ Министерството на търговията, промишлеността и труда, въ мѣсеченъ срокъ отъ съобщението имъ.

Въпроситѣ за медицинска и парична помощь се разрѣшаватъ отъ мѣстнитѣ органи по прилагането на закона подъ контрола на централното управление.

Изплащането на пенсиитѣ и помощитѣ става отъ органитѣ или учрѣжденията, установени отъ управлението на фонда за работнишки осигуровки, или пъкъ, при бързи случаи, отъ самитѣ работодатели за смѣтка на фонда.

Чл. 31. За всички констатирани нарушения на закона инспекторитѣ по труда и другитѣ опрѣдѣлени отъ министра контролни органи съставятъ актове, които, подписани отъ тѣхъ и нарушителитѣ, изпращатъ въ министерството за издаване постановления за глобяване нарушителитѣ, въ размѣръ до 1.000 л. — при повторение до 2.000 — независимо отъ углавното прѣслѣдване, ако за това има основания.

Отказътъ на нарушителя да подпише акта се отбѣлѣзва въ самия актъ.

Актоветѣ служатъ за неоспорими доказателства прѣдъ сѫда, докато не се докаже противното на изложеното въ тѣхъ.

Чл. 32. Постановленията на министра, съ които е наложена глоба до 100 л. включително, не подлежатъ на обжалване, а тия, съ които е наложена глоба по-голѣма отъ 100 л., могатъ да се обжалватъ по апелативенъ редъ прѣдъ Върховния административенъ сѫдъ, чрѣзъ Министерството на търговията, промишлеността и труда, въ мѣсеченъ срокъ отъ съобщението имъ на страната.

Глобитѣ се събиратъ по реда на прѣкитѣ данъци и се внасятъ въ съотвѣтната смѣтка на фонда за работнишки осигуровки.

Чл. 33. Като съвѣщателно тѣло на министерството по прилагането на настоящия законъ, особено по приходитѣ и разходитѣ на фонда, ще служи учрѣдениятъ при сѫщото министерство Върховенъ съвѣтъ на труда и работнишкитѣ осигуровки, съгласно чл. 26 отъ закона за хигиената и безопасността на труда.

Глава VI.

Послѣдни наредби.

Чл. 34. Настоящиятъ законъ влиза въ сила слѣдъ шесть мѣсеци отъ обнародването му въ „Държавенъ вѣстникъ“ и отмѣнява всички противорѣчащи нему разпоредби на сѫществующитѣ закони, въ това число и чл. 1 отъ закона за спомагателната каса на работницитѣ по обществените прѣдприятия и за привилегиитѣ на надницитѣ имъ.

Законътъ за подпомагане държавнитѣ работници въ случай на инвалидность и заболѣване и законътъ за обединение на фондоветѣ за работнишки застраховки се отмѣняватъ изцѣло.

Министерството на търговията, промишлеността и труда ще приготовлява и издава, споредъ нуждата, специални наредби и правилници за приложението на настоящия законъ.

Чл. 35. Работницитѣ и служащитѣ въ обществените и въ частнитѣ заведения и прѣдприятия, за които сѫ правени вноски въ фонда за работнишки осигуровки и които поради прѣтърпѣна злополука до влизането на закона въ сила сѫ останали неспособни за работа, иматъ право на инвалидна пенсия, ако докажатъ основанието си и ако не сѫ били обезщетени отъ работодателитѣ си по общитѣ закони.

Наслѣдницитѣ на такивато работници и служащи иматъ право на наслѣдствена инвалидна пенсия, ако сѫ бѣдни“.

Прѣдсѣдателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ на трето четене прочетения законопроектъ, моля, да си вдигнатъ рѫката. Болшинство.

Понеже се изчерпи дневният редъ, има думата г. министъръ-прѣдсѣдателтъ.

Министъръ-прѣдсѣдатель д-ръ В. Радославовъ: Г. г. народни прѣдставители! Упълномощенъ съмъ отъ Негово Величество Царя на българитѣ, съгласно ст. 130 отъ конституцията, да обявя, че четвъртата редовна сесия на XVII-то обикновено Народно събрание се закрива. Съ това сегашното Народно събрание свърши всичката си работа.

Забравихъ да съобщя — и имамъ право да заявя — че всички закони, които сѫ гласувани, сѫ утвърдени отъ Н. В. Царя. (Рѫкоплѣскане отъ дѣсницата и дѣсния центъръ)

(Вдигнато въ 11 ч. 13 м. прѣди пладне)

Подпрѣдсѣдатель: **Д-ръ И. МОМЧИЛОВЪ** Секретарь: **Д-ръ В. ЧЕРНЕВЪ**

Началникъ на Стенографското бюро: **Т. ГЪЛЪБОВЪ**